O kontrole - 5. Klasifikácia kontroly a jej členenie vo verejnom sektore :)

Akceptovanie požiadaviek - objektivita, odbornosť, rozhodnosť, včasnosť, hospodárnosť, operatívnosť a zákonnosť na výkon kontroly umožňuje, často len nezáväzné a čisto teoretické klasifikovanie, resp. členenie kontroly podľa rôznych kritérií na druhy kontroly.

Klasifikácia kontroly

• podľa vzťahu kontrolného a kontrolovaného orgánu:

- vnútorná (interná),
- vonkajšia (externá),

• podľa rozsahu oprávnenia:

- všeobecná,
- špecializovaná,

• podľa predmetu kontroly:

- finančná,
- technická,
- cenová,
- daňová,
- colná,
- kontrola opatrení,

• podľa periodicity:

- pravidelná,
- operatívna,
- nepravidelná,

• podľa pôsobnosti a postavenia orgánu kontroly:

- parlamentná,
- štátna,
- rezortná,
- podniková,
- v samospráve,

• podľa charakteru subjektu kontrolného orgánu:

- vykonávaná NKÚ SR,
- vykonávaná vládou SR,
- vykonávaná štátnym orgánmi v štátnej správe,
- vykonávaná súdmi,
- vykonávaná samosprávou,
- vykonávaná prokurátorom,
- vykonávaná audítorom.

Vnútornú kontrolu vykonávajú nasledovné orgány[1]:

- **Vláda SR** - kontrolná činnosť vlády Slovenskej republiky vyplýva z jej postavenie. Reprezentuje najvyšší orgán štátnej moci. Kontrolu vykonáva prostredníctvom Úradu vlády Slovenskej republiky, členov vlády SR, Ministerstva financií Slovenskej republiky, vedúcich ústredných orgánov štátnej správy. Vláda SR kontroluje hospodárenie s prostriedkami štátneho rozpočtu SR. Funkciou vlády je tiež kontrola a riadenie krajských a okresných orgánov, ktoré vykonávajú štátnu správu.
- **Úrad vlády Slovenskej republiky** - pri vykonávaní kontroly spolupracuje s ústrednými a miestnych orgánmi štátnej správy, s ministerstvami, v ktorých súčasne aj usmerňuje ich kontrolnú činnosť. Úrad vlády SR zároveň poskytuje odborné poznatky z odbornej činnosti obciam. Má významné postavenie pri kontrole činností, ktoré

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

sú spojené s obranou, ochranou a bezpečnosťou štátu.

- **Ministerstvo financií Slovenskej republiky** - je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť financií, colníctva, cien, daní, finančnej kontroly a vnútorného auditu (podľa ustanovenia § 7 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov). MF SR vykonáva kontrolu hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu v rozpočtových kapitolách a štátnych účelových fondoch. Taktiež vykonáva kontrolu finančnej činnosti fyzických a právnických osôb podľa zákona o účtovníctve (zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve), formou vydávania opatrení. MF SR ako ústredný orgán štátnej správy pre finančnú kontrolu (ďalej len FK) a vnútorný audit v rámci tejto pôsobnosti[2]:
  - koordinuje vykonávanie následnej FK s inými kontrolnými orgánmi,
  - vykonáva metodický dohľad a metodicky usmerňuje a harmonizuje vykonávanie FK a vnútorného auditu,
  - zabezpečuje odborné vzdelávanie pracovníkov kontrolných orgánov, ktorí vykonávajú FK a vnútorných audítorov,
  - spolupracuje s orgánmi Európskej únie v rozsahu a za podmienok, ktoré ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovensko viazané,
  - kontroluje dodržiavanie zákona o finančnej kontrole a audite a iných všeobecne záväzných právnych predpisov pri vykonávaní finančnej kontroly a auditu,
  - predkladá vláde Slovenskej republiky (ďalej len SR) spolu s návrhom štátneho záverečného účtu súhrnnú správu o výsledkoch finančnej kontroly a auditu na základe ročných správ,
  - ukladá pokuty za porušenie povinnosti podľa tohto zákona.

Vonkajšiu kontrolu môžeme rozdeliť na kontrolu realizovanú štátnymi orgánmi a verejnú kontrolu. Prvkami systému vonkajšej kontroly na Slovensku sú parlament (Národná rada Slovenskej republiky), Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, prokuratúra a správne súdnictvo, Verejný ochranca ľudských práv a slobôd (ombudsman) a ďalšie.

Parlamentná kontrola vyjadruje podstatu vzťahov zákonodarného orgánu - Národnej rady SR a orgánov verejnej správy. Zákonodarný orgán má právo kontrolovať verejnú správu. Podľa článku 80 Ústavy SR poslanec má právo interpelovať vládu SR, člena vlády SR alebo vedúceho iného ústredného orgánu štátnej správy vo veciach ich pôsobnosti. Poslanec musí do 30 dní dostať odpoveď. O odpovedi na interpelácie sa v Národnej rad SR koná rozprava, ktorú možno spojiť s hlasovaním o dôvere. Na požiadanie NR SR, prípadne jej orgánu podľa článku Ústavy Slovenskej republiky sa člen vlády SR alebo vedúci iného orgánu štátnej správy musí dostaviť na jej schôdzu, alebo na schôdzi jej orgánu.[3]

Pôsobnosť, právomoc a vnútorné členenie Najvyššieho kontrolného úradu (ďalej lej NKÚ) SR je reglementovaná zákonom NR SR č. 36/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade SR, v znení neskorších predpisov. Na čele NKÚ stojí predseda. Predsedu a podpredsedov volí a odvoláva Národná rad SR. NKÚ kontroluje vládu SR, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy a orgány, ktoré sú im podriadené. Ďalej kontroluje štátne orgány a právnické osoby, pri ktorých vykonávajú funkciu zriaďovateľa alebo zakladateľa ústredné orgány štátnej správy a iné štátne orgány. NKÚ kontroluje aj vyššie územné celky a obce, právnické osoby zriadené vyššími územnými celkami alebo obcami. Ďalej kontroluje štátne účelové fondy, verejnoprávne inštitúcie, ktoré zriaďuje zákon a právnické osoby, v ktorých majú majetkovú účasť verejnoprávna inštitúcie. Do pôsobnosti kontroly NKÚ podlieha Fond národného majetku SR a právnické osoby s určenou majetkovou účasťou Fondu národného majetku SR. NKÚ môže tiež kontrolovať právnické a fyzické osoby. Najvyšší kontrolný úrad (NKÚ) je podľa článku 60 Ústavy SR nezávislým orgánom kontroly hospodárenia[4]:

- s prostriedkami rozpočtov, ktoré schvaľuje podľa zákona Národná rada SR, prípadne vláda,
- s majetkom, finančnými prostriedkami (ďalej len FP), záväzkami, majetkovými právami a pohľadávkami štátu, verejnoprávnych inštitúcií a Fondu národného majetku SR,
- s majetkom, FP a majetkovými právami vyšších územných celkov a obcí, ktoré získali na úhradu nákladov na prenesený výkon štátnej správy,
- s majetkom, FP, záväzkami, majetkovými právami a pohľadávkami, za ktoré Slovensko prevzalo záruku,
- s majetkom, FP, majetkovými právami, pohľadávkami a finančnými prostriedkami, ktoré sa poskytli Slovensku, fyzickým alebo právnickým osobám, ktoré hospodárska s prostriedkami štátneho rozpočtu, prípadne nakladajú so štátnym majetkom v rámci rozvojových programov alebo z iných dôvodov zo zahraničia.

Pri tomto druhu kontroly ide o vykonávanie štátnej kontroly, ktorú realizujú ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, ako aj kontrolu vykonávanú obcami a miestnymi orgánmi štátnej správy v prípade, že vykonávajú štátnu správu. Súčasne sem patrí kontrola vykonávaná inými orgánmi štátnej správy. Kontrolná činnosť uskutočňovaná ministerstvami a ostatnými orgánmi štátnej správy je nielen kontrolu, na základe ktorej príslušný ústredný orgán vykonáva svoju pôsobnosť určenú osobitnými predpismi, ale aj kontrolou, ktorá sa

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

vykonáva príslušným orgánom ako súčasť plnenia vlastných úloh v oblasti verejnej správe alebo v konkrétnom odvetví. Zaraďujeme sem aj kontrolu, ktorá sa vykonáva v rámci vyšších územných samosprávnych celkov a samosprávy. Podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov, obecné zastupiteľstvo zriaďuje funkciu hlavného kontrolóra. Vyšší územný celok (VÚC) zriaďuje podľa zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) funkciu hlavného kontrolóra, ktorý je zamestnancom samosprávneho kraja a jeho kontrolná činnosť sa sústreďuje predovšetkým na kontrolu hospodárenia a nakladania s majetkom samosprávneho kraja a na kontrolu príjmov a výdavkov rozpočtu samosprávneho kraja.[5]

Kontrola vykonávaná súdmi je vyjadrením ústavnoprávneho vzťahu medzi súdnou a výkonnou mocou. Súdna kontrola normatívnych správnych aktov je v kompetencii ústavného súdnictva. ´V súlade s článkom 124 Ústavy SR bol Ústavný súd Slovenskej republiky konštituovaný ako nezávislý súdny orgán na kontrolu ústavnosti. Ústavný súd Slovenskej republiky rozhoduje o súlade[6]:

- zákonov s Ústavou Slovenskej republiky a s ústavnými zákonmi,
- naradení vlády, všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev a ďalších ústredných orgánov štátnej správy s Ústavou, ústavnými zákonmi a zákonmi,
- všeobecne záväzných nariadení orgánov územnej samosprávy s Ústavou a zákonmi,
- všeobecne záväzných právnych prepisov miestnej orgánov štátnej správy s Ústavou Slovenskej republiky a s inými všeobecné záväznými právnymi predpismi,
- všeobecne záväzných právnych predpisov s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov.

Problematiku sťažností a petícií upravuje zákon č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach. Podľa tohto zákona prijímajú, evidujú, vybavujú a kontrolujú vybavovanie sťažností: štátne orgány a nimi zriadené organizácie; obce a nimi zriadené organizácie; fyzické a právnické osoby, ktorým zákon zveril rozhodovanie o právach a povinnostiach právnických alebo fyzických osôb. Sťažnosť sa podáva písomne alebo ústne. Sťažnosť musí mať uvedenú osobu, ktorá je podáva, spolu s náležitosťami ako meno, priezvisko, adresa FO alebo sídlo PO, predmet sťažnosti a čoho sa sťažnosť domáha. Neprešetruje sa anonymná sťažnosť. Sťažnosť nemôže vybavovať ani prešetrovať osoba, ktorej sa sťažnosť týka. Osobitné právne predpisy upravujú aj prešetrenie sťažností, ktoré sa týkajú činnosti poslanca obecného zastupiteľstva, starostu obce a hlavného kontrolóra. Príslušnú komisiu zriaďuje obecné zastupiteľstvo. Príslušný orgán verejnej správy musí prešetriť a vybaviť sťažnosť do 60 dní, odkedy bola sťažnosť doručená. Výsledok prešetrenia podanej sťažnosti sa sťažovateľovi oznamuje písomne s odôvodnením, či je sťažnosť neopodstatnená alebo opodstatnená. Ďalším prostriedkom pri zabezpečovaní kontroly verejnej správy sú petície. Problematiku podávania a vybavovania petícií upravuje zákon č. 85/1990 Zb. v znení neskorších predpisov. Pri podávaní petície občania zostavujú petičný výbor, ktorý však nemá postavenie právnickej osoby a nie je stanovený počet členov tohto výboru. Zákon však vyžaduje určenie osoby, ktorá ich bude zastupovať pred orgánom verejnej správy. Za účelom získavania podpisov pod petíciu od občanov zákon dovoľuje jej vystavenie na miestach dostupných verejnosti a na to nie je treba žiadne oznámenie, ani povolenie.[7]

Verejný ochranca ľudských práv a slobôd (ombudsman) sa chápe ako orgán ústavnej kontroly nad výkonnými orgánmi verejnej správy a tiež nad dodržiavaním ľudských práv v Slovenskej republike. Poskytuje pomoc obyvateľom SR pri kontakte s verejnou správou, prijíma sťažnosti občanov, dozerá na ich vybavenie, spolupôsobí pri výklade sporných predpisov a podáva návrhy na riešenie nezrovnalostí v legislatíve krajiny. Je zárukou informovanosti a transparentnosti o procesoch vo verejnej správe. Ombudsman utvára predpoklady na realizáciu verejnej kontroly.[8]

Občianska kontrola

Do systému kontroly má možnosť vstúpiť aj občan, a to predovšetkým prostredníctvom podávania sťažnosti, alebo podnetov. Vo väzbe na sťažnosť je potrebné preskúmanie rozhodnutí orgánov verejnej správy a prípadné vyvodenie zodpovednosti a nápravných opatrení.

Kontrolný prieskum

Kontrolný prieskum je špecifická forma kontroly, pri ktorej sa využíva predovšetkým operatívne (orientačná) kontrola. Pri ňom sa zvyčajne nezisťujú príčiny odchýlok od požadovaného stavu ani osobná zodpovednosť. Zameriava sa na všestranné, konkrétne zistenie a posúdenie stavu alebo vývoja vybraných procesov, javov a činností. Umožňuje skúmať kontrolovanú problematiku buď komplexne alebo čiastkovo. Uskutočňuje sa aj tímovo vo forme komisií.[9]

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Dozor

Dozor vykonávajú na to zriadené orgány. Vykonáva sa nad vymedzeným úsekom ekonomickej, technickej, spoločenskej, výrobnej alebo inej činnosti. Predmetom dozoru je zachovávanie a dodržiavanie právnych noriem, práva, zákonnosti. Dozoru podlieha všetko právnymi normami regulované správanie sa subjektov, ktoré podľa všeobecne záväzných právnych predpisov podliehajú dozoru. Dozorné orgány vytvárajú subsystém organizačnej základne štátnych orgánov, ako sú orgány: prokuratúry, súdy, rozhodcovské orgány a orgány verejnej správy. Dá sa priamo zasiahnuť do činnosti kontrolované objektu alebo diania, priamym spôsobom sa mapuje, zaznamenávajú sa operatívne zásahy v procese, resp. dochádza k cieľavedomému usmerňovaniu niekoho s cieľom nadobudnutia určitých rutinných zvyklostí. Výsledky môžu, ale nemusia mať písomný charakter.[10]

Inšpekcia

Inšpekčné orgány sú špecializovanými orgánmi, ktoré sa členia podľa ich postavenia, resp. vzájomných väzieb nadriadenosti a podriadenosti vo vzťahu k subjektu ich zriaďovateľa, a podľa rozsahu uplatňovania zverených im kompetencií na subsystémy, ktoré vytvárajú interné a externé inšpekčné orgány. **Interné inšpekčné orgány** predstavujú interný element rezortu zriaďovaným v rezortnom záujme jeho efektívneho riadenia. Sú prvkom subsystému verejnej správy a zároveň súčasťou organizačnej štruktúry svojho zriaďovateľa, kreovaným na základe normatívneho správneho aktu, napr. rozkazu ministerstva vnútra, ministerstva obrany, prezidenta Policajného zboru, pričom nevytvárajú vlastnú organizáciu, vlastný subsystém, ale konštituujú sa len vo forme organizačnej zložky ústredného orgánu verejnej správy a opierajú sa o príslušné ustanovenie štatútu a organizačného poriadku. Interné inšpekčné orgány môžu byť priamo previazané formou riadiacich vzťahov s osobou príslušného vedúceho ústredného orgánu štátnej správy, napr. ministra, pričom uplatňovanie tohto princípu osobného riadenia a osobnej zodpovednosti sa premieta rovno aj do názvu kontrolného orgánu, napr. Inšpekcia ministra vnútra. **Externé inšpekčné orgány** vytvárajú samostatnú organizačnú základňu, ktorá stojí mimo organizačnej štruktúry svojho zriaďovateľa a sú kreované na základe všeobecne záväzného právneho predpisu, najmä zákona, v súlade s ustanoveniami ktorého plnia im vyčlenené a vyhradené odborné úlohy a funkcie, ktoré uskutočňujú v rámci rezortu zriaďovateľa a zároveň aj mimo tohto rámca, v iných rezortoch, v širšom územnom priestore a vo verejnom záujme, napr. Slovenská inšpekcia životného prostredia, Slovenská obchodná inšpekcia, Štátna školská inšpekcia a ďalšie.[11]

Revízia

Revízia je kontrola zameraná na skúmanie procesov, javov a činností väčšinou v spojitosti s ich finančným a ekonomickým dosahom. Obsahom revízie je skúmanie skutočností, ktoré nastali a skončili sa. Skúmanie sa vykonáva na základe dokladov za časovo ohraničené obdobie. Objektom je samostatná organizačná jednotka. Revíziu vykonávajú nadriadené orgány alebo na to určené špeciálne orgány. Revízia sa spája s hĺbkovou kontrolou správnosti dokladov o uskutočnených rozpočtovo-finančných operáciách. Sleduje sa pri nej aj to, ako sa využívali a vykonávali ostatné formy a druhy kontrolnej činnosti. Navrhujú sa opatrenia na zlepšenie pracovnej činnosti. Zameranie revízie má charakter prísneho porovnávania skutočného stavu so stavom požadovaným, čiže nepozná odchýlky od normy, opiera sa o doklady, a preto sa aplikuje predovšetkým v účtovníctve. Výsledky z uskutočnenej revízie sú v písomnej forme v podobe správy.[12]

[1] NEUBAUEROVÁ, E. a kol. 2006. *Financie územnosprávnych celkov*. s. 209-210.

[2] PAULIČKOVÁ, A. - BAKEŠ, M. a kol. 2007. *Finančné právo na Slovensku a v Čechách*. s. 314-315.

[3] ŠKULTÉTY, P. - KAŠŠÁK, R. 2014. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. s. 112.

[4] ŠKULTÉTY, P. 2011. *Verejná správa a správne právo*. s. 71-72.

[5] ŠKULTÉTY, P. - KAŠŠÁK, R. 2014. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. s. 113-114.

[6] ŠKULTÉTY, P. - KAŠŠÁK, R. 2014. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. s. 114.

[7] ŠKULTÉTY, P. 2011. *Verejná správa a správne právo*. s. 76-80.

[8] NEUBAUEROVÁ, E. a kol. 2006. *Financie územnosprávnych celkov*. s. 212.

[9] KRÁČMAR, J. a kol. 2013. *Kontrolovanie*. s. 33.

[10] KRÁLIK, J. - KÚTIK, J. 2013. *Kontrolný systém a jeho subsystémy vo verejnej správe (základy teórie)*. s. 159-160.

[11] KRÁLIK, J. - KÚTIK, J. 2013. *Kontrolný systém a jeho subsystémy vo verejnej správe (základy teórie)*. s. 157-158.

[12] KRÁČMAR, J. a kol. 2013. *Kontrolovanie*. s. 34.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania